

Okuyucu Mektupları / *Reader Letters*

Bir Cumhuriyet Çınarının Ardından*

In Memory of Prof. Doğan Aksan

İclâl Ergenç**

Öz

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dilbilim Bölümü'nün kurucusu Prof. Dr. Doğan Aksan'ın vefatı nedeniyle kaleme alınan anı yazısıdır.

Anahtar Sözcükler: Doğan Aksan; dilbilim

Abstract

This is a commemoration of the deceased Prof. Doğan Aksan, who is the founder of Ankara University Faculty of Humanities Department of Linguistics.

Keywords: *Doğan Aksan, linguistics*

“Bölümümüzün kurucusu, sevgili hocamız Prof.Dr.Doğan Aksan aramızdan ayrıldı. Cumhuriyetin ve bilimin tüm aydınlık değerlerini, insan olmayı, bilimin yolunda ilerlemeyi, paylaşmayı, alçakgönüllü olmayı biz hep ondan öğrenmiştik. Acımız çok büyük...

AÜ DTCF Dilbilim Bölümü”

* Editörün notu: Merhum hocamızın değerli yayınlarını içeren ve sayın makale yazarı tarafından hazırlanan listenin elektronik versiyonuna <http://tk.kutuphaneci.org.tr/memo/aksan.pdf> adresinden erişim olanaklıdır.

** Prof. Dr. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi Dilbilim Bölümü. e-posta: iclalergenc@yahoo.com

12 Mayıs 2010 günü aramızdan ayrılan sevgili hocamız için gazeteye yukarıdaki ilanı verirken onun bizim için taşıdığı değeri, ona karşı olan duygularımızı sözcüklere dökmekte ne kadar zorlanmıştık...

Bundan 14 yıl önce sevgili hocamız, emeklilik yaşamına başlamak üzere, bayrağı bana devredip bölümümüzden ayrılırken, ne denli büyük bir sorumluluk üstlendiğimin farkındaydım. Büyük çabalarla kurduğu ve biçimlendirdiği Dilbilim Bölümünü, arkadaşlarıyla birlikte, onun bize öğrettiği ilkeler temelinde geliştirmek, daha da ileriye götürmek ve sevgili hocamızın yüzünü kara çıkartmamak için çalıştık hep. Edindiğimiz değerleri ve bilgileri gençlerle paylaşarak, yardıma gereksinim duyan herkese kapımızı açarak...

Hocaların hocası olarak anılan Doğan hocamızın akademik geçmişine bir göz attığımızda, Türkiye’de bir bilim alanının kurumlaşması ve yaygınlaşması için gösterdiği çabanın ne denli büyük olduğunu görmek de olasıdır. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü’nden 1952 yılında mezun olup, 1954 yılında aynı bölümde asistanlığa başlayan hocamız, "*Yabancı Dillerle Türkçe Arasında Anlam Benzerliği ve Alışverişi*" başlıklı çalışmasıyla 1958 yılında doktor, "*Genel Dilbilim Yönünden Halk Etimolojisi ve Türkçedeki Örnekleri*" başlıklı çalışmasıyla 1964 yılında doçent, "*Anlambilimi ve Türk Anlambilimi*" adlı çalışmasıyla da 1972 yılında profesör (1972) olmuştur.

Doktora çalışmaları öncesinde Alexander von Humboldt bursu ile Bonn Üniversitesi Dilbilim Enstitüsünde (1957-1958) araştırmalar yapan hocamız, doktora sonrasında (1963) ve doçentlik sonrasında (1967), Frankfurt Üniversitesi Doğu Dilleri Kürsüsünde konuk öğretim üyesi olarak bulunmuş ve Türk dilbilimi dersleri vermiştir. Alanındaki engin bilgisi, bu bilgisini meslektaşlarıyla paylaşma konusundaki alçakgönüllülüğü ile Avrupa’daki meslektaşlarının arasında da çok saygın bir yere sahip olan hocamız, Sürekli Altaistik Konferansı (Permanent International Altaistic Conference), Uluslararası Onomastik Bilimleri Merkezi ve Uluslararası Anadili Eğitimi Örgütü (International Mother Tongue Education Network) kongrelerine ve çeşitli bilimsel etkinliklere katılarak Türkoloji ile Dilbilim alanlarını buluşturmaya çalışmış, böylece bir yandan dilbilimin Türkiye’de kendi kimliğini kazanmasını sağlarken, bir yandan da yurtdışında Türk dilbiliminin tanınmasına katkıda bulunmuştur. Türk Dil Kurumu yönetim kurulu üyesi ve dilbilgisi kolu başkanı olduğu dönemlerde çeşitli

yayınların ve etkinliklerin ortaya konmasında önderlik eden hocamız, Türkiye üniversitelerinde bir ilki de başararak Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde önce anabilim dalı (1982), sonra bölüm (1991) statüsü kazanacak olan Dilbilim'in kurumsallaşmasını sağlamıştır. Ayrıca, her yıl yapılması gelenekselleşmiş olan ulusal dilbilim kurultaylarının toplanması düşüncesini de 1987'de ilk ortaya atan ve bu yolla o tarihten bu yana Türkiye'de dilbilim alanında azımsanmayacak gelişmelere katkıda bulunan kişi de yine hocamızdır.

1996 yılında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dilbilim Bölüm Başkanı olarak emekli oluncaya değin, hem kendi kurumundan olan, hem de başka üniversitelerden gelen çok sayıda elemanın bilim uzmanlığı ve doktora çalışmalarında danışmanlık yaparak genç adayların yetişmesine yardımcı olan Doğan hocamız, tüm bu çabalarının bir karşılığı olarak 1998 yılında Türkiye Bilimler Akademisi Hizmet Ödülü'ne de layık görülmüştür.

Okumak, araştırmak, yeni bilgilere ulaşmak, en eski dönemlerinden günümüze kadar Türkçe'yi tüm incelikleriyle ele almak ve tüm ulaştıklarını herkesle paylaşmak için yazmak..."*Türkçenin Zenginlikleri, İncelikleri*", "*Halk Şiirimizin Gücü*", "*Türkiye Türkçesinin Dünü Bugünü Yarını*", "*Anadilimizin Söz Denizinde*", "*Dil, Şu Büyülü Düzen*", "*Türkçenin Gücü*", "*En Eski Türkçenin İzlerinde*"...ve daha sayamayacağımız kadar çok kitap, makale.. Hepsi, başucu kitabı olacak denli değerli, hepsi, yeni gelişmelere açık, üretken bir beynin ürünü olan yüzlerce yapıt...

Sevgili Doğan hocamızın her biri baskın özelliklerinden hangisini öne çıkarmak gerekir bilemiyorum. Çok iyi bir bilim adamıydı, çok iyi bir öğretmendi, ona soracağınız hiçbir soru yanıtız kalmazdı. Sizi yanıtlarken anlattıklarından, bilgi birikiminin derinliğini hemen anlardınız. Ama bilgisini öylesine olağan aktarırdı ki, onun karşısında hiç eziklik duymazdınız. Belki de onun en önemli özelliği buydu... Karşısındaki ezmeden bilgilendirmesi, gençleri yüreklendirmesi, öğretirken onlardan da öğrenmeye açık olması gibi özelliklerinden dolayı, çevresinde büyük bir sevgi çemberi oluşmuştu. Bilgisi, yalnızca alanıyla sınırlı değildi, müzikten sanatın diğer dallarına, tarihe kadar her konuda söyleyecekleri vardı. Alçakgönüllülüğü, hoşgörüsü, kişisel ilişkilerindeki hiç değişmeyen saygılı tutumu, onun, artık zor bulunur bir "İstanbul Efendisi" oluşunun kanıtlarıydı.

Doğan hocamla birlikteliğimiz, uzun, sağlam ve zaman içinde gittikçe büyüyen sevgi ve saygıyla bezenmiş bir ortamda sürdü. O benim hocam, ben onun hem öğrencisi,

hem meslektaşı, ama aynı zamanda “buyuk kızı”ydım. Yalnız benimle değil, hepsi ğrencisi olan tüm bölüm arkadaşlarımla da Doğan hocamızın bağları o denli gclyd ki, bizi bir gün yalnız bırakabileceğini hiç birimiz dşnemezdik.

Aramızdan ayrılışımdan bir gün önce yine sorularım vardı, yalnızca ondan yanıtlarını alabileceğim, verdi de canım hocam. Bütün sıkıntılara karşı tek tek yanıtladı sorularımı. Meęerse son yanıtlarmış ondan alabileceğim.

Artık, sorularımıza tüm bilgeliğiyle ve tüm alçakgönüllülüğüyle yanıt verebilecek hocamız yok, çok yalnız kaldık. Bundan sonra, sesini hep içimizde duyarak, onun bize açtığı yolda, bilimsellikten, bilimsel bakış açısından asla ödün vermeyerek, onurlu bir biçimde, onun emanetini taşımaya çalışacağız. Bir “Cumhuriyet ınarı” daha ayrıldı aramızdan. Son Őiirinde “Bana Müsaade” diyordu, iimiz sızlayarak gle gle diyoruz biz de. Huzur içinde uyu sevgili hocam.

